

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem Sancti Thomæ Tomvs ...

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Rationibus probatur posterior opinio. c. 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

gatione, sed in aliquo positio consistit: cumque falsitas in sensu proprio esse non possit, efficitur etiam, vt veritas in ipso proprie non sit. Appellatur igitur verum, aut falsum cognitionem in sensu, non quia in eo veritas, & falsitas proprie sit, sed quia est causa veri, aut falsi iudicij in intellectu.

Id ipsum expresse docuit *Ansel. in epistola de veritate cap. 6.* quæ cum asserat multis in rebus esse veritatem, quam ipse ibi latissime accipit; tamen negat veritatem, & falsitatem in sensu esse; & veritatemque reijcit in opinionem, quæ ex ipso sensu exteriori originem habet. Conuenit igitur nobiscum *Ansel.* nisi quod ipse iudicium opinionis, in quo putat esse veritatem, & falsitatem, sensui interiori, quem communem appellat, videtur adscribere; licet *Aristot. 3. de anima cap. 3. text. illo 161.* cum tamen reuera neque in ipso possit esse enunciatio, nec iudicium opinionis ratione sui, nisi quatenus intellectui coniungitur: ac proinde prima radix veritatis, & falsitatis est intellectus iudicans aliquid de rebus.

CAPVT III.

Rationibus probatur posterior opinio.

IAm vero sententiam nostram rationibus confirmare, simulque contrariam refutare oportet. Præmittendum autem est, huius difficultatis solutionem ex communi modo loquendi maxime pendere: esse enim conuenientiam aliquam inter rem apprehensam, seu representatam, & cognitionem simplicem, imo etiam inter speciem, & rem representatam, nem o dubitare potest; sed, an talis conuenientia sit appellanda veritas, quæstionem habet, quæ solum ex communi modo loquendi definienda est: & quamuis controuersia sit verborum, non rerum; tamen, vt i. cap. notauimus commendanda non est. Hoc igitur supposito duabus rationibus confirmatur nostra sententia.

Prior ratio est: voces sunt loco cognitionum, & conceptuum: quare quoties conceptus verus est: vox etiam, quæ ipsi substituitur, vera dicitur: contra etiam, si conceptus sit falsus, vox etiam ipsi respondens, falsa dicitur: nomine autem conceptus intelligo quem appellant formalem, hoc est, qualitatem, quæ est ipsamet cognitio, & operatio potentie: nec tamen assero hanc qualitatem denotari voce, sed in locum illius vocem subrogari: nam res cognita, & concepta voce significatur: illud enim voce significari dicitur, in cuius cognitionem, signum, quod eam significat, facit aliquem deuenire, homines autem ex verbis deuenimus in cognitionem rerum, non cognitionum eorum, qui nobis loquuntur, nisi quando etiam indicare nobis volunt, hoc, aut illud se cogitare, tunc enim cogitatio ipsa est significatum vocis, non res cogitata. Alioquin autem significatum est res cogitata, quæ dici solet conceptus obiectiuius, de quo existimo loquutum *Aristot. cum i. Perih. c. i. dixit* voces esse signa conceptuum: ergo voces non significant res cogitatas remote: significata prius cogitatione ipsa, quæ circa illas veratur; sed proxime significat res obiectiue existentes in intellectu loquentis, vt sup. disp. præced. cap. etiam ostendimus. Substituuntur tamen voces loco cognitionum, vt per eas, is qui loquitur, faciat addicere intelligere id, quod ipse intelligit, & cogitare, quod cogitat. Eodem modo cum quis verbis

Vasquez in 1. part. Tomus I.

explicat quid ipse cogitet, cogitatio est res proximè significata, est tamen alia cogitatio reflexa super illam, in cuius locum subrogantur voces, quibus loquens significat, se hoc, aut illud cogitare. Ergo in vniuersam voces substituuntur cogitationibus ac proinde, vt paulo antea dicebam, veritas, & falsitas eodem modo vocibus atque cogitationibus respondens; nulla autem vox simplex extra enunciationem dicitur vera, aut falsa, nam si quis audiat hanc vocem *Homo*, nondum dicere potest verum est, aut falsum est; cum vero audit enunciationem dicere potest, vera est, aut falsa est; ergo nulla simplex cognitio, cui vox simplex responderet, vera potest esse, vel falsa.

Respondet fortasse aliquis, etiam si in vocibus simplicibus non sit veritas complexa enunciationis, ratione cuius dicere solemus orationem, quæ voce profertur, veram, aut falsam esse; tamen esse veritatem, aut falsitatem simplicem, ratione, cuius dicere consueuimus, hoc est verum nomen huius rei, illud vero est falsum. Ceterum si quis recte consideret modum loquendi, quo dicimus nomen aliquod esse verum, aut falsum, videbit aperte, semper inuolui enunciationem aliquam. Verbi causa, dicimus verum nomen elementum superioris esse *Ignis*, & creaturæ rationalis corporeæ esse *Homo*, ac si diceremus, verum est, hæc nomina his rebus imposita esse; aut dicitur verum nomen, quia ex se iuxta suam impositionem non potest esse causa deceptionis, & falsæ enunciationis, sed tantum veræ, quod si contingat aliquando, falsitas aliunde quam ex ipso nomine veniet. Eodem modo dicitur falsum nomen alicuius, cum quis sibi aliud nomen assumit, quam reuera habeat, vel quia falsum est, illud esse suum nomen, vel quia ex se tale nomen assumptum causa est deceptionis, & falsæ enunciationis. Atque hoc modo dicuntur nomina vera, vel falsa ab effectu, ratione tamen suæ simplicis significationis non dicuntur habere veritatem, aut falsitatem.

Hinc autem etiam solutum manet, secundum argumentum prioris sententia, concedimus, namque, simplex signum naturale, qualis est fumus, gestus &c. esse verum, non veritate simplici, quæ ipsi primarie conueniat per ordinem ad rem simplicem significatam, sed quia videntibus etiam significat per modum enunciationis, qui enim videt fumum, non tantum apprehendit ignem, sed etiam statim indicat ibi actum esse. Sic etiam ex gestu, imo ex verbis simplicibus idem contingit, atque hæc ratione dumtaxat in illis est veritas, aut falsitas tantum in signo, quod videntibus, & audientibus enunciationem significat, si tamen simpliciter omnino significarent non per ordinem ad esse, vel non esse, nec vera, nec falsa talia signa dicerentur. Quocirca omnis veritas, & falsitas primarie non solum ad intellectum, sed etiam ad iudicium rationis reuocatur, vt nihil in signis, aut in cognitione dicatur verum, nisi enunciatio, vel id, quod ad illam aliquem ordinem habet, atque de rebus erit eadem ratio, vt disp. 7. dicemus.

Posterior ratio, in simplici apprehensione nequit esse falsitas, quæ proprie in deceptione consistit, vt plane docet *Arist. 9. meta. cap. 11. v. 1. & 3. de anima, c. 6. text. 21.* ergo nec veritas esse potest, hæc enim duo, vt etiam fatetur *8. Thom. 2. 2. q. 1. art. 1. sicut affirmatio, & negatio, sed contrarie opposuntur*, contraria vero habent idem commune subiectum,

Solutio.

Explicatur cur nomina dicantur.

17

Signum naturale quomodo verum.

Secunda ratio.

Aristoteles.

8. Thomas.

Contrarius.

Quia ratio.

ut subiectum commune.

L I

subiectum,

subiectum, ita ut si implicat contradictionem unum eorum esse in aliquo subiecto, implicat etiam esse alterum. Neque quidquam refert, si quis dicat aliquod subiectum esse capax unius contrarij, & non alterius, sicut coruus potest esse niger, sed non albus. Hoc enim ita accidit ratione peculiaris temperamenti, ut non implicet contradictionem intelligi saltem eorum album: simplex autem apprehensio nequit vilo modo intelligi cum falsitate, ergo nec cum veritate contraria.

Solutio 2^a ad 1^{am} q^{ue}stionem.

Rejicitur prima.

Respondent aliqui cum *Aegidio* quodlibet 4. q. 7. veritatem simplicis apprehensionis non habere contrarium: ideoque falsitatem soli veritati complexæ enunciationis opponi. Cæterum, ut effugiant vim argumenti, siue fundamentum communi-
scuntur duplex genus veritatis: cum omnia vera, etiam simplex apprehensio, ab effectu saltem ex una veritate enunciationis possint ita nuncupari. Hæc igitur ratio simplicem cognitionem quidditatis possumus veram appellare, quia ex se causa est veritatis in complexione enunciationis, si aliquid aliud non obstat. Qui enim apprehendit rem aliquam, vel attingit quidditatem illius, sufficiens principium habet veræ enunciationis, & iudicij: nulla tamen simplex apprehensio dici potest falsa ab effectu, quia apprehensio rei ex se non est causa falsæ opinionis: quare vero res aliquæ falsæ dicantur ab effectu, disp. 77. cap. 4. dicemus.

Secundo rejicitur.

S. Thomæ.

Præterea aduersarij concedunt simplicem veritatem, & falsitatem rebus simplicibus: nam in operibus artis ea dicunt esse falsæ, quæ non consonant ideæ artis: ea autem vera, quæ recte consonant: ergo ex eorum sententia veritati simplici est aliqua falsitas simplex opposita: quo supposito ratio superius facta optime colligit. Et quidem S. Th. q. seq. art. 1. eo quod dixit veritatem, & falsitatem esse contraria, ac proinde habere commune subiectum; concessit etiam in rebus simplicibus veritatem, & falsitatem: primum quidem falsitatem in operibus artis, cum deficiunt ab ideâ: deinde in naturalibus cum deficiunt à regula, ut in operibus peccati: quod an ita verum sit disp. 77. c. 2. videbimus. Quod si aliquis dicat in rebus non esse falsitatem proprie, & primarie, sed ab effectu, & quatenus res aliqua est causa falsæ opinionis, eam falsam appellari: id certo ego verius existimo: at hoc ipsum eadem quoque ratione de rerum veritate cur non dicemus? Quamobrem si in rebus secundarie, & ab effectu solum veritas, vel falsitas dicitur esse, de simplici etiam apprehensione, quod ad veritatem spectat, eodem modo dicendum est: nam quod nulla apprehensio simplex neque ab effectu falsa dici possit alia est ratio, ut disp. 77. c. 4. explicabitur.

Quæstio alia-
rum videtur.

Alij vero respondent etiam in simplici apprehensione reperiri falsitatem, nempe apprehensionem hominis esse veram hominis notitiâ, sed falsam notitiâ leonis, aut alterius rei. Hoc tamen ridiculum est: sic enim nulla notitia non esset falsa, quod est absurdum. Nam quamvis res aliqua quandoque dicatur falsa, hoc tamē solum contingit, quando in ea est aliquid accedens, ratione cuius ipsa apparet alterius naturæ, quam sit: quia ratione aurichalcum dicitur falsum aurum, quia apparet aurum, cum non sit: id quod in simplici notitia rei accidere non potest, ac proinde non est, unde dicatur falsa. Porro notitia hominis simplex, si comparatur cum leone, vel cum alia re, solum

habet rationem negationis, & ignorantiam: in ignorantia autem, & negatione notitia falsitas esse non potest, ut supra ex Aristotele probatum est.

Respondetur argumentis prioris sententiæ.

Iam vero nullo negotio argumenta prioris sententiæ diluere possumus. A primum respondemus, in simplici apprehensione, & in specie impressa esse convenientiam quandam cum re, quam representant: eam tamen propriam, & primariam non appellari veritatem: quia veritas primarie solum est in compositione. Dicit tamen potest veritas secundarie, & ab effectu, ut explicatum est: quo pacto quodcumque ens verum appellatur, ut disp. 77. ostendimus. Ad secundum iam satis dictum est. Ad tertium vero respondeo cum S. Thom. infra 2. Th. ar. 5. ad 1. in intellectu Angelico, & Divino reperiri veritatem primariam, sicut in nostro intellectu componente, & diuidente, etiam si in nullo illorum sit compositio, & diuisio: sed simplici intuitu de rebus iudicent. In illis enim simplex apprehensio non est, sicut in nobis, qui ita simpliciter rem apprehendimus, ut ea cognitio non perueniat ad indicandum de re, esse, vel non esse, in quo quidem iudicio, non autem in quacumque compositione, & diuisione, verum, & falsum reperitur, ut in 2. c. huius disput. ex sententia Aristot. 6. Metaphysic. cap. 2. notauimus.

Hæc vero intellectus operatio, in qua est veritas, & falsitas, dicitur ab Arist. eodem c. affirmatio, & negatio, quæ in partitione, & diuisione contradictionis consistit, quia intellectus asserit aliquid, vel negat, & indicatio modo solum explicari solet: hoc enim non fit sine iudicio & assensu. Nam quousque intellectus apprehendens subiectum, & prædicatum aliquo modo videat, potius inter se conuenire, quam non conuenire; nondum dicitur iudicare, aut vnum de alio affirmare, & contra, nondum dicitur negare, quousque videat potius inter se non conuenire, quam conuenire: in quo assensum aut dissensum intellectus consistere, ostendimus 2. 2. q. 1. a. 5. quocirca Arist. 6. Ethic. cap. 9. consultationem distinguit ab opinione, & dianæa, quam ibi 6. Metaph. cap. 10. 2. interpretes ipsius transferunt mentem: distinguit igitur, quia opinio & dianæa, iam est enunciatio: at vero consultatio nondum est enunciatio: hæc enim idem est, quod affirmatio, & negatio. Quamobrem Arist. in prædicam. cap. de substantia, non longe à fine, pro eodem accipit orationem, & opinionem, quam dicit esse subiectum veritatis, & falsitatis, & secundo de interpretatione, cap. ultimo, contradictionem assignat inter opiniones, quas enunciationes vocat. Cum igitur dixit 6. Metaph. c. 2. veritatem esse in ipsa diuisione contradictionis, intellexit eam esse in iudicio, seu opinione.

Quod si aliquis obijciat, posse esse propositionem compositam in intellectu, antequam ipse iudicet quidquam. Respondeo hoc solum fieri posse apprehendendo solas voces: at vero res ipsas inter se non posse ab intellectu connecti enuntiatione, quæ indicatio denotatur, quousque cognoscat prædicatum magis conuenire subiecto, quam oppositum, quod est assentiri: vel cognoscat non conuenire, quod est dissentiri.

Ex dictis inferitur quo pacto in Deo sit veritas etc.